

немъ пълно вниманіе на заслуги-ты и на двѣ-ты Цркви въ толькъ спасителенъ за народа подвигъ.

Нѣма съмнѣніе, че Вѣсточна-та Црква въ късо и мирно врѣмя два пѣти или три пѣти повече успѣ отъ Западнѣ-тѣ. Това трѣбва да има свои-ты си причини: не можемъ обаче допустить, че една-та кротость, трпимость, краснорѣчіе на Вѣсточнѣ-тѣ Цркви е была една-та и достаточна-та причина на нейни-ты успѣхи, защото не можемъ въобрази, че само съ едно-то това сръдство едноплемянни-ти и царствующи народи мо'жихъ изеднажъ да ся рѣшатъ доброволно на толкова промѣняванье на нравственно-то и'мъ бытіе, безъ да сж были приготвени отъ напрѣдъ за това съ други причины, съ други обстоятелства.

Постынно-то обращеніе не само на Славянски-ты племена, нѣ и на Влашко-то и Маджарско-то стана слѣдъ крщеніе-то на Българе-ты, което повлече слѣдъ себе си крщеніе-то на Сръбы-ты, Крoаты-ты, Паннонски-ты Словене, Власы-ты, Моравяне-ты, Чесы-ты, Маджаре-ты и Россіяне-ты. Тія народи като ги отдѣляше Българска-та Монархія отъ Византійскѣ-тѣ Имперіи, твърдѣ малко зна'яхъ Гръци-ты, за да приемътъ тѣхно-то вѣроисповѣданіе, и не можемъ да повѣрваме, че тія Христіане (Гръци) да сж направили по' напрѣдъ и по' голѣмо впечатлѣніе на отдалеченни-ты, на примѣръ, Маджаре или Россіяне, нежели на тѣсны-ты си съсѣды, Българе, и, че Христіанство-то напрѣдъ ся начало далечъ отъ Христіане-ты между язычници-ты, и съ обрнать пѣтъ ся распространило до прѣдѣлы-ты на тѣжъ Дръжавѣ, отъ дѣто ся то' занесе.

Единъ проповѣдникъ може да прѣувѣри само одного или нѣколко чoловѣци, нѣ не може да дѣйствува на цѣль народъ, ако той е чуждъ и независимъ. Колко ся мѣчихъ Езуити-ти до сегашно-то врѣмя да обрнать Китайци-ты! нѣ напустo. Нека обрне нѣкой Бухарци-ты, или Великий Ханъ Монгольскій! Доказателство на това е трагическа-та смръть на много проповѣдници, като начнемъ отъ Свѣты-ты Апостолы, които ся увѣчяхъ съ вѣнецъ на мѣченическѣ славѣ. Дѣйствиe-то на проповѣдници-ты тогава само е успѣшно, велико, когато духъ-тѣ на народа получи вътрешно движеніе за това прѣражданье.